

APRES COVID

Evropski socialni partnerji v izobraževanju obravnavajo psihosocialna tveganja za pravično in trajnostno okrevanje v vzgoji in izobraževanju po krizi COVID-19

Študijski obisk v Sloveniji

22. in 23. maj 2024

Uvod

Študijski obisk je potekal 22. in 23. maja 2024 v Ljubljani (Slovenija) v okviru projekta socialnega dialoga [APRES COVID](#) - *Evropski socialni partnerji v izobraževanju obravnavajo psihosocialna tveganja za pravično in trajnostno okrevanje v vzgoji in izobraževanju po krizi COVID-19*. Projekt, ki ga vodita Evropski sindikalni odbor za izobraževanje (ETUCE) in Evropska zveza delodajalcev na področju izobraževanja (EFEE) ter ga sofinancira Evropska komisija, je ključni ukrep za izvajanje [delovnega programa 2024-2026](#) Evropskega sektorskega socialnega dialoga v izobraževanju (ESSDE). Podarek študijskega obiska, ki je bil prvi od treh nacionalnih študijskih obiskov, je bil na obisku dveh šol - osnovne in srednje - ter na srečanju v okviru nacionalnega socialnega dialoga. Cilja sta bila dva: prvič, med obiski šol sodelovati z učitelji, ravnatelji in drugimi pedagoškimi delavci pri obravnavanju oprijemljivih učinkov psiholoških tveganj, zlasti tistih, ki jih je še poslabšala pandemija COVID-19. Drugič, na podlagi srečanja z ustreznimi socialnimi partnerji v okviru nacionalnega socialnega dialoga preučiti morebitne skupne pobude in priložnosti za nadaljnje sodelovanje pri obravnavi psiholoških tveganj v izobraževanju. Pobuda je bila tudi priložnost za razpravo o dobrih praksah za izboljšanje delovnega okolja in duševnega zdravja učiteljev in pedagoških delavcev.

Pri tej projektni dejavnosti so sodelovali:

- člani svetovalne skupine projekta APRES COVID;
- strokovnjak za raziskave iz raziskovalne ekipe Visionary Analytics kot podizvajalec;
- štiri člani sekretariatov ETUCE in EFEE;
- snemavec iz podjetja Fermento kot podizvajalec;
- slovenski socialni partnerji v izobraževanju, vključno s:
 - predstavniki Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (SVIZ), za sindikalno stran;
 - predstavniki Zveze srednjih šol in dijaških domov Slovenije, na strani delodajalca;
 - slovenskim Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje.
- predstavniki Zavoda RS za šolstvo;
- Osnovna šola Dravlje, vključno z intervjuji s/z:
 - ravnateljico;

- enim od učiteljev;
- dvema šolskima svetovalnima delavcema;
- predstavnikom sindikata.
- srednja šola, vključno z intervjuji s/z:
 - ravnateljico;
 - enim od učiteljev in pomočnikom ravnateljice;
 - šolskimi svetovalnimi delavci.

Študijski obisk je omogočil vpogled v izzive na področju izobraževanja, s katerimi smo se soočali v času pandemije COVID-19, in v dolgoročne spremembe, ki jih je kriza COVID-19 sprožila v slovenskem izobraževalnem sistemu in delovnih razmerjih v izobraževanju.

V tem poročilu so poudarjene ključne ugotovitve, ki so plod razprave in intervjujev z nacionalnimi deležniki.

Takojšnji učinek krize COVID-19

Prvi takojšnji učinek krize COVID-19 je bil na podlagi intervjujev, opravljenih na obeh šolah, da se je bistveno spremenila delovna obremenitev učiteljev, ravnateljev in podpornega izobraževalnega osebja, medtem ko sta se motivacija in zavzetost učencev zmanjšali, kar je negativno vplivalo na učne rezultate.

Zaradi prehoda na poučevanje prek spleta in poučevanje na daljavo, ki se je zgodil prvič v šolski zgodovini, so morali učitelji nenadoma začeti uporabljati digitalno tehnologijo, s katero pogosto niso imeli predhodnih izkušenj. Učitelji so povedali, da so porabili ogromno časa za učenje novih metod in orodij poučevanja. Hkrati so uvedbo digitalnih učnih orodij opisali kot pozitivno dopolnitev, ne le zato, ker se je z njo vzpostavilo stalno odložišče za izmenjavo učnega gradiva z učenci, temveč tudi zato, ker je spodbudila sodelovanje med sodelavci in izmenjavo podpornih sporočil, ki so tesneje povezala zaposlene. Nasprotno pa je bilo hibridno poučevanje in učenje, ki se je v Sloveniji izvajalo eno šolsko leto, splošno ocenjeno kot pedagoško neučinkovito, saj so učitelji menili, da je to izkušnja, ki se ne sme več ponoviti.

Pandemija COVID-19 je vplivala tudi na ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem pedagoških delavcev. Šole, zlasti osnovne, so bile zasute s prošnjami staršev, ki so iskali informacije o različnih vprašanjih, kar je še povečalo že tako

povečano raven stresa pri učiteljih. Učitelji so morali, če so hoteli zadostiti visokim zahtevam digitalizacije, delati tudi zunaj rednega delovnega časa, saj so se starši nanje pogosto obračali tudi zvečer. Poleg tega je delo od doma zabrisalo meje med poklicnim in zasebnim življenjem, kar je privedlo do nezadovoljstva in premalo osebnega prostora, pri čemer nekateri pedagoški delavci sprva niso bili naklonjeni uporabi kamer za virtualni pouk, ker jih je skrbelo za svojo zasebnost in varnost.

Kot so povedali deležniki med intervjuji, se je zaradi vpliva pandemije povečal stres, povezan z delom, poslabšalo pa se je tudi zadovoljstvo na delovnem mestu, duševno zdravje, zaupanje in samospoštovanje pedagoških delavcev. Izpostavili so tudi, da so se pojavili novi stresorji, kot sta obvladovanje ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem in spopadanje s stalnimi digitalnimi zahtevami, saj so bili učitelji prisiljeni ponovno premisliti o svojih vlogah in se prilagoditi okolju, ki se je hitro spreminjalo. Kljub tem izzivom so učitelji menili, da je kakovost njihovega poučevanja ostala visoka.

Dolgoročni učinek krize COVID-19: prehod v novo normalnost

Čeprav se je njihovo počutje po vrnitvi v šolo po koncu izrednih razmer takoj izboljšalo, so se slovenski pedagoški delavci strinjali, da so se, namesto da bi se vrnili v normalnost, morali prilagoditi novi normalnosti. Pedagoški delavci v obeh slovenskih šolah so kot enega od dolgotrajnih učinkov krize COVID-19 izpostavili, da sta se delovna obremenitev in pritisk na vlogo šol in pedagoških delavcev v primerjavi s stanjem pred pandemijo povečala. V zvezi s tem je več intervjuvanih pedagoških delavcev povedalo, da so zaradi krize COVID-19 še vedno bolj utrujeni, cinični in čustveno odtujeni. Ker jih je izkušnja s pandemijo tako izčrpala, se je veliko učiteljev, ki so se bližali koncu svoje poklicne poti, odločilo za predčasno upokožitev.

Med intervjuji s slovenskimi pedagoškimi delavci se je še dodatno izkazalo, da so bili otroci največje žrtve pandemije. Hkrati se pogosto zdi, da se družine ne znajo spoprijeti z zahtevami in težavami otrok, zaradi česar več pričakujejo od šol in se bolj zanašajo nanje. Pogosti izzivi, ki vplivajo na učence, so pogostejše psihosocialne težave, nasilno vedenje drugih učencev in izguba znanja. Otroci v prvem razredu imajo na primer težave z govorom in druge razvojne zaostanke. Poleg tega starši pričakujejo več in se bolj vmešavajo v šolsko delo, kar je bolj značilno za osnovnošolsko in ne toliko za srednješolsko izobraževanje, zaradi tega pa pedagoški delavci pogosto prevzemajo naloge, ki tradicionalno niso njihove, kar povečuje njihovo delovno obremenitev.

Dodaten razlog za preobremenjenost pedagoških delavcev so strukturne pomanjkljivosti, kot so težave pri dostopu do storitev psihologov. Čeprav je vlada povečala število šolskih psihologov, je za uspešno spopadanje z vedno večjimi izzivi potrebno več kot to.

V osnovnošolskem izobraževanju naj bi bilo povečanje varnosti v šoli z zapiranjem glavnih vrat ena od pozitivnih in dolgotrajnih sprememb, ki so se začele izvajati med krizo COVID-19.

Digitalna orodja so ostala vključena v izobraževalne prakse tudi v obdobju po pandemiji, na obeh šolah pa menijo, da je to napredek, saj je tako vse dokumentirano in je lažje sodelovati s sodelavci. Kot se je izkazalo med intervjuji, se sicer uporablja več neformalnih praks za zagotavljanje ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem pedagoških delavcev (npr. da ne odgovarjajo na e-pošto zvečer ali med vikendi), vendar nobena od šol še ni uvedla politike ali smernic o pravici do „odklopa“.

Kljub temu so bili izpostavljeni tudi novi izzivi, povezani z digitalizacijo, in sicer zaradi vse pogostejših primerov kibernetnega nadlegovanja in težav v zvezi s tem, kako kritično brskati in se izogniti poplavi velike količine informacij. Po krizi COVID-19 se je v šolah resnično povečalo število primerov nasilja in nadlegovanja med učenci, zlasti kibernetnega nasilja in nadlegovanja. To je zlasti srednjo šolo, ki smo jo obiskali, spodbudilo k temu, da je začela spremljati nasilno komunikacijo na družbenih medijih in spodbujati družabne dejavnosti, ki bi vzpostavile vezi med učenci. Kriza COVID-19 naj ne bi pomembno vplivala na konflikte med sodelavci. Nasprotno, učitelji so ugotovili, kako pomembno je sodelovanje, in opazili, da je okolje bolj odprto in kooperativno.

Glede zadovoljstva na delovnem mestu so bila mnenja različna. Po eni strani so nekateri intervjuvani pedagoški delavci povedali, da so zaradi velike delovne obremenitve in pričakovanj ter plač, ki se ne usklajujejo z inflacijo, manj zadovoljni na delovnem mestu. Po mnenju nekaterih učiteljev je slovenska družba v času pandemije sicer prepoznala pomen učiteljev in vseh drugih zaposlenih v izobraževanju, vendar je ta hvaležnost hitro zbledela, zaradi česar imajo učitelji občutek, da se jih ne ceni dovolj. Po drugi strani pa je več učiteljev in drugih pedagoških delavcev še vedno povedalo, da so zadovoljni v svoji vlogi in na svojih šolah, in poudarilo svojo predanost in zavezanost izobraževanju.

Vloga socialnega dialoga v izobraževanju

Socialni dialog na lokalni, nacionalni in evropski ravni je ključnega pomena za izboljšanje počutja na delovnem mestu in duševnega zdravja v izobraževalnem sektorju. Srečanja v okviru socialnega dialoga, ki je potekalo med študijskim obiskom, so se udeležili vsi nacionalni socialni partnerji v izobraževanju, vključno s sindikati vzgoje in izobraževanja, delodajalci na področju izobraževanja in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje, skupaj s predstavniki Evropskega sektorskega socialnega dialoga v izobraževanju (ESSDE).

Na srečanju so bile predstavljene dejavnosti ESSDE v zvezi z obravnavo psihosocialnih tveganj v izobraževanju z vidika varnosti in zdravja pri delu ter predhodne ugotovitve iz literature o stanju na področju psihosocialnih tveganj v izobraževalnem sektorju.

Slovensko Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je poudarilo, da je pomanjkanje učiteljev in ravnateljev pomembno vprašanje, ki vpliva na izobraževalni sistem. K nizki privlačnosti učiteljskega poklica je prispevalo več dejavnikov, vključno s psihosocialnimi tveganji, visokimi družbenimi pričakovanji, nezadostnim nadomeščanjem učiteljev in pritiski staršev. Potrebne naj bi bile nadaljnje raziskave o vmešavanju staršev v šolsko delo, saj podatki Mednarodne raziskave učenja in poučevanja (TALIS) kažejo na naraščanje tega trenda. Razlog za to bi lahko bil, da izobraževanje ni več edini način za pridobivanje znanja.

Po razpoložljivih nacionalnih podatkih so bili dejavniki stresa, povezani z delom, za delavce v izobraževanju med drugim, da morajo učitelji reševati težave staršev in učencev, vzdrževati disciplino v razredu, obvladovati veliko upravno obremenitev in se počutiti

odgovorne za dosežke učencev. Nasprotno pa se je za pripravo pouka izkazalo, da je manjši dejavnik stresa. Kako učitelji dojemajo to, kako cenjen je njihov poklic, ima ključno vlogo pri njihovi splošni ravni stresa. Ministrstvo je priznalo, da je za učinkovito reševanje teh vprašanj potreben bolj poglobljen dialog.

Zveza srednjih šol in dijaških domov Slovenije je poudarila ključno vlogo ravnateljev pri spodbujanju varnosti in zdravja pri delu ter zagotavljanju dobrega počutja učiteljev. Izpostavljeno je bilo, da je pomembno, da imajo ravnatelji jasno vizijo in da podpirajo učitelje. Vendar so predstavniki ravnateljev poudarili, da se ravnatelji v Sloveniji soočajo s številnimi izzivi. Za to funkcijo, ki ni enakovredna funkciji javnega uslužbenca, sta značilni velika fluktuacija in nepriljubljenost, tudi zaradi neprimernih plač.

V tem kontekstu so predstavniki slovenskih delodajalcev v izobraževanju še poudarili, da finančne omejitve ne smejo biti izgovor za neprimerno podporo. Ohranjanje pravičnega sistema nagrajevanja in spodbujanje produktivnega okolja, ki aktivno naslavlja psihosocialna tveganja, sta bila ključna za

zagotavljanje trajnostnega in podpornega izobraževalnega okvira. Spoštljiva komunikacija je bila opredeljena kot pomemben steber, ki ga je treba še izboljšati. Podpora pri obravnavi učencev z vedenjskimi težavami in posebnimi potrebami je bila poleg obvladovanja visokih pričakovanj staršev opredeljena kot pomembno področje, ki mu je treba nameniti pozornost. Ker delo učitelja vključuje visoko stopnjo avtonomije, hkrati pa veliko odgovornost, je bilo omenjeno, da nekateri učitelji ne vedo, da jim je na voljo podpora. Možnosti za strokovni razvoj, zlasti na področju mehkih veščin in reševanja konfliktov, naj bi bile za izboljšanje kompetenc in samozavesti učiteljev bistvenega pomena. Priporočeni so bili tudi programi za izboljšanje duševnega zdravja in počutja. Ravnatelji so se zavzeli za različne pobude za dobro počutje, vključno s tedenskimi vajami za raztezanje, badmintonom, jezikovnimi tečaji, tečaji varne vožnje, pregledi srca, internističnimi pregledi in dostopom do kisikove komore ter organizacijo strokovnih ekskurzij in novoletnih srečanj, ki bi spodbudile stimulatивно in zdravo delovno okolje. Vendar je bilo izpostavljeno, da je bila na teh dejavnostih včasih prenizka udeležba.

Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije je poudaril, da se je spremenila delovna obremenitev in razmerje med poklicnim in zasebnim življenjem, meja med zasebnim in javnim življenjem pa se je zbrisala. Delo je postalo čustveno izčrpavajoče, k pritiskom pa prispeva tudi zasvojenost z zasloni. V obdobju po pandemiji naj bi imeli učitelji več osebnih srečanj s starši in naj bi pogosteje nudili individualno podporo učencem. Zaradi spletne komunikacije in komunikacije na daljavo naj bi bili sodelavci manj zadovoljni in naj bi si manj zaupali. Čeprav sindikat priznava, da so bili nekateri njihovi predlogi upoštevani, so obvezni nadzori še vedno problem. Med priporočili za izboljšanje počutja na delovnem mestu in duševnega zdravja v izobraževanju so predstavniki sindikata izobraževanja poudarili potrebo po celovitem usposabljanju, psihološki podpori in praktičnih nasvetih za pedagoške delavce. Poučevanju v živo so dali prednost, ker naj bi bilo bolj učinkovito pri interakciji z učenci in naj bi prineslo boljše učne rezultate. Za kompleksno delo z otroki, mladostniki in starši so bili potrebni programi za duševno zdravje, prilagojeni potrebam pedagoških delavcev.

bili potrebni programi za duševno zdravje, prilagojeni potrebam pedagoških delavcev.

Za učinkovito vodenje razreda so potrebna konkretna orodja in ukrepi, ki v reševanje težav vključujejo učence in starše. Poudarjeno je bilo, da sta potrebna večji nadzor in boljše sodelovanje med oddelki. Sindikati so pozvali k sistemski ureditvi in jasnim protokolom za obravnavo težav pri vzgoji in izobraževanju, ki bi zagotovili dostopnost strokovnih služb kljub dolgim čakalnim dobam. Prav tako so poudarili, da bi morali biti psihiatri in klinični psihologi dostopni brez čakalnih dob, kar naj bi bilo ključno za naslavljanje vedno večjih potreb učencev in mladostnikov na področju duševnega zdravja.

Podpora in dobre prakse

Večja horizontalna in medsebojna podpora med zaposlenimi naj bi bistveno pomagala pri premagovanju izzivov, ki jih je povzročila kriza. Poleg tega je bilo poudarjeno, da je pomembno učinkovito vodenje, saj so imeli ravnatelji ključno vlogo pri podpori učiteljem med pandemijo. Ravnatelji so povedali, da so zagotavljali prepotrebno podporo zaposlenim, ti pa so jim jo pogosto vračali.

Tudi podpora in viri, ki jih ponujajo sindikati in poklicne mreže psihologov, naj bi bili ključni pri zagotavljanju potrebne podpore. Na primer, letna konferenca za svetovalne delavce, ki jo je organiziralo Združenje svetovalnih delavcev, se je izkazala za koristno, vendar je kljub temu, da v času konference ni bilo službenih obveznosti, pomenila izziv. Zaradi poudarka na podpornih mrežah se je utrdilo prepričanje, da je zavest o izobraževanju po svoji naravi področje, ki temelji na socialnih in osebnih stikih, na katerem je občutek, da drugim ni vseeno, bistvenega pomena.

Na institucionalni ravni so udeleženci poročali o tesnem sodelovanju z občino, zlasti na področju osnovnošolskega izobraževanja. Mestna občina Ljubljana je na primer šolam nudila pravno pomoč pri pravnih postopkih, ki so jih začeli nekateri starši zoper ukrepe (npr. testiranje in maske), ki so jih šole izvajale med pandemijo. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je ponudilo smernice, Slovensko izobraževalno omrežje pa je zagotovilo dragocene vire. Kljub tem prizadevanjem sta se obe obiskani šoli strinjali, da je bila podpora s strani ministrstva pomanjkljiva in počasna (dejavnosti ministrstva so podrobneje opisane v naslednjem poglavju). Novejše dejavnosti, ki se izvajajo na ravni ministrstva za izboljšanje počutja na delovnem mestu in duševnega zdravja v izobraževanju, vključujejo:

- hibridni projekt, v katerega je bilo vključenih 63 šol in ki je v treh letih ponudil 100 ur usposabljanja. Projekt vključuje štiri obvezne module ter več kot 300 vaj in virov, namenjenih razvoju zaposlenih. Viri so posebej namenjeni kot pomoč učiteljem pri obravnavi učencev z duševnimi motnjami. Nacionalni Zavod za šolstvo se prav tako osredotoča na prakse vključujočega vodenja, ki so se izkazale za učinkovite;
- možnosti stalnega strokovnega izpopolnjevanja so bile v sistem izobraževanja in usposabljanja vključene na zakonski podlagi in s kolektivnimi pogodbami, sklenjenimi z učitelji in pedagoškimi delavci. Ministrstvo vsako leto pripravi katalog z opisom možnosti usposabljanja, pri čemer je več kot 70 % usposabljanj namenjenih obravnavi dobrega počutja učiteljev, zlasti kot odziv na vnaprej opredeljene dejavnike stresa.
- cilj Nacionalnega programa duševnega zdravja 2018-2028 je spodbujati duševno zdravje in preprečevati duševne motnje pri otrocih in mladostnikih, pri čemer se prizadevanja usklajujejo z drugimi ministrstvi. Ta pobuda vključuje akcijske načrte za izboljšanje veščin za sodelovanje

s starši, premagovanje tesnobe, zdravljenje nekemičnih odvisnosti in preprečevanje samomorilnega vedenja;

- poudarek Nacionalnega programa izobraževanja 2023-2033 je ustvarjanje varnega in spodbudnega okolja, ki podpira socialno in čustveno učenje ter krepi odnosno kompetenco pedagoških delavcev. Ključna področja vključujejo izboljšanje komunikacije med kriznimi dogodki, podporo avtonomiji učiteljev in spodbujanje individualnega razvoja. Trenutno se zbirajo povratne informacije za nadaljnje izpopolnjevanje teh pobud;
- cilj prihajajočega projekta je zmanjšati upravno obremenitev učiteljev, da bi bila njihova raven stresa še nižja.

Kot odziv na krizo je bilo več pobud izvedenih tudi na ravni šol:

- **oblikovanje delovne skupine:** med pandemijo je osnovna šola na pobudo zaposlenih ustanovila delovno skupino, ki so jo sestavljali psihologi, učitelji, računalniški strokovnjaki in šolski svetovalni delavci. Ta pobuda je bila ključnega pomena pri spodbujanju dialoga in sodelovanja za učinkovito obvladovanje krize;
- **projekti za zdravje učiteljev:** predstavljen je bil projekt, ki se je osredotočal na zdravje učiteljev. Obiskana srednja šola je v okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja ponudila možnosti za športne dejavnosti, kot sta smučanje pozimi in kolesarjenje. Cilj teh dejavnosti, ki so jih izvajali skupaj z učitelji, je bil spodbujanje telesnega zdravja in krepitev timskega duha;
- **projekt za varno izobraževalno okolje:** šole so izvajale projekte za spodbujanje varnega izobraževalnega okolja za otroke in učence. V okviru teh projektov so se obravnavale teme, kot so nenasilna komunikacija, reševanje konfliktov in obravnavanje nasilnega vedenja.

Posebna skupina se je redno sestajala, da bi pripravila naloge in vaje za otroke, pri čemer je bil poudarek na sproščenosti in sodelovanju med učitelji.

Pogled v prihodnost: potrebno je trajnostno okrevanje

Da bi zagotovili trajnostno okrevanje po krizi COVID-19 v slovenskem izobraževalnem sektorju, smo od intervjuvanih pedagoških delavcev in socialnih partnerjev v izobraževanju zbrali vrsto predlogov glede področij, ki jim je treba posvetiti pozornost in jih izboljšati, da bi preprečili psihosocialna tveganja:

Prvič, duševno zdravje učencev ostaja pomemben problem. Spremembe na področju digitalizacije, ki so bile uvedene med pandemijo, so postale trajen del izobraževanja, zato bo obravnava teh področij ključnega pomena za odporen in učinkovit izobraževalni sistem v svetu po pandemiji.

Ena od pomembnih ugotovljenih težav so dolge čakalne vrste za dostop do specialistov, kot so psihologi. Zaradi teh zamud so potrebni preventivni ukrepi in hitrejši skupni odzivi socialnih služb, policije in Ministrstva za vzgojo in izobraževanje, s poudarkom na večjem številu ukrepov in manjših postopkovnih zamudah.

Intervjuvanci so poudarili, da je treba poskrbeti za to, da se bodo starši manj vmešavali v izobraževanje, saj lahko pretirano vmešavanje škoduje izobraževalnemu procesu. Učitelji in šole so povedali tudi, da imajo težave s papirologijo in upravnimi nalogami, kar še povečuje njihovo obremenitev. Zato je nujno treba zmanjšati to obremenitev in poenostaviti procese, kar bi učiteljem, ravnateljem in podpornemu izobraževalnemu osebju omogočilo, da bi se lahko bolj osredotočili na poučevanje in učence, hkrati pa bi to tudi zmanjšalo birokratske zahteve.

Slovenski pedagoški delavci in socialni partnerji so poleg tega poudarili, da učitelji in šole potrebujejo več avtonomije. Potrebna so večja vlaganja v podporo stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju, vključno s prizadevanji za zmanjšanje ovir pri dostopnosti, kot sta pomanjkanje časa za učitelje in zagotavljanje njihovega nagrajevanja. Zaradi naraščajoče inflacije je treba finančne vire in plače uskladiti z naraščajočimi življenjskimi stroški.

Pedagoški delavci so poudarili, da je za bolj nemoteno delovanje pomembno premostiti vrzel med delovanjem na ravni šole in delovanjem na ravni Ministrstva za vzgojo in izobraževanje. Čeprav so pravila potrebna, so lahko preveč togi predpisi kontraproduktivni. Poenostavitev pravnih politik na področju izobraževanja bi lahko bila koristna, saj se za šole trenutno uporablja do 200 zakonov. Šole potrebujejo več avtonomije, zlasti pri proračunskih zadevah, da bi lahko učinkovito upravljale svoja sredstva. Zato je za spodbudno izobraževalno okolje bistven človeški pristop, ki presega stroge predpise.

Iz intervjujev izhaja močan poziv k temu, da je treba šolam priznati večje pristojnosti in več pravne avtonomije, skupaj z obsežnejšimi finančnimi sredstvi, boljšimi plačami in udobnimi prostori za razprave. Če bi naslovili ta ključna področja, bi s tem pomagali Sloveniji na njeni poti k bolj trajnostnemu in odpornemu izobraževalnemu sistemu, ki bo v obdobju po pandemiji podpiral učitelje in učence.